

Amadej ŽIGON

1. nagrada v kategoriji 14–16 let

Svetloba in tema vprašljive prihodnosti

Optimistov pogled na ulico prihodnosti

Sediš na beli klopci ob parku z visokimi cipresami. Prijetno ti je, vetrič pihlja in sonce sije skozi goste sive oblake, ki prekrivajo bleščeče nebo. Množice turistov se valijo med cveticami, ki polnijo vzdušje s poznopomladansko lepoto odpirajočih se cvetov. Zate je vse to vsakdanje, rutinsko in običajno, vendar te vedno znova navdušujejo presenečeni pogledi, ki ne morejo skriti veselja in osuplosti. Mlada vodička popelje skupino turistov naprej po drevoredu in se ti nalahno nasmehne v pozdrav. Poznaš jo, prijetna je in zabavna, tista s fakultete za turizem.

Močnejše primeš papirnati lonček s kavo in narediš še zadnji požirek. Prevzame te grenek priokus, ki ti zleze v grlo in se te za trenutek polasti, da skloniš pogled in hitro pogoltniš. Postaviš se na noge in lonček odvržeš v smetnjak, ki se umetno zliva z okoljem, ter se med zelenimi cipresami odpraviš proti mestu. Drevored te popelje med prve mestne hiše, ki so si med seboj zelo podobne, vendar ima vsaka na sebi nekaj prav posebnega, kar izstopa in dopolnjuje širno celoto. Hiše so zgrajene v stilu moderne arhitekture, z ravnimi strehami, v beli, sivi in črni barvi. Mogoče preveč spominjajo na obmorsko mestece zaradi velikih oken in visokih nadstropij, vendar se prelepo zlijejo z listnatimi drevesi, ki so posejana po vsaki ulici, med razpredenostjo praznih cest in manjšimi bloki. Prometa na cesti je zelo malo, največ je sprehajalcev in kolesarjev, ki zapolnjujejo depresivno praznino.

Oh, čudovita spomladanska nedelja, tako pisana in igriva ...

Vseeno so vse lepote le obliž na veliko rano, ki se počasi celi. Vsaka ulica, vsako mesto in država so v zadnjih letih ogromno postorili, da so rešili podnebno krizo in zaživel v zdravem okolju, obdanem z zelenjem. Ti se tega dobro zavedaš; tvoja vloga je v političnih krogih močno vplivala na posameznike in krizo predstavila ljudem kot možnost za izboljšanje. Vsega hudega pa seveda ne more biti kar zlepa konec; mnogi se novih zakonov ne bodo hoteli držati in bodo situacijo poskušali obrniti v svojo korist. Veliko nezadovoljstva in uporov bo še potrebnih, preden se bo na vsakem posamezniku bleščal iskren nasmešek.

Odpraviš se še globlje v mesto in kmalu se približaš senci visokih stolpnic. S to gradnjo se nisi strinjal, vendar na tem področju nimaš vpliva, očitno pa so meščanom določene korporacije z veliko denarja pokazale spet drugo korist in zgradile nakupovalno središče. Zaviješ z očmi in le bežno ošvigneš velikanske napise prepolnih trgovin, ki se kopičijo s tonami odvečnega bombaža, blaga in drugih materialov. Na tem področju bo še veliko dela, prepričevanja in političnih padcev. *Ne bo prijetno.*

Ko si se čisto na kratko zazrl navzgor, si opazil *nebesni promet*, kot ga nekateri radi imenujejo. Dolge vrste letječih plovil se vijejo po sivkasto rumenem nebu in močno spominjajo na jato črnih ptic. Tehnologija sledi hitremu razvoju, na Marsu je pristalo že šestnajst odprav in vesoljski izzivi našega osončja postaja-

jo neverjetno staromodni. Nekateri že pričakuječe zrejo k zvezdam, kot bi nas nameravale obiskati ...

Mimo visoke steklene stolpnice prečkaš cesto in se s pospešenim korakom približuješ mestnemu trgu. Ta žari v duhu starejših arhitektov, ki so mu pridali čar stare umetnosti in tako ohranili misel na preteklost. To je bila ena tvojih čudovitih zamisli in arhitekti so tvoje želje z veseljem uresničili ter trg izoblikovali v popolno mestno zbirališče. Stopiš do svoje najljubše stojnice, kjer v času pozne spomladi in zgodnjega poletja vsak dan kupiš svež jagodni sok. Starejši prodajalki izročiš bankovec, se prijazno nasmehneš in sok ukleščiš med svoje dlani, da te preprosta menjava spomni na stare čase, brez robotov in ostalih tehnoloških pripomočkov.

Tista čarobna nedelja, obsijana s soncem in čudovitimi nasmeški ...

S trga se sprehodiš naravnost v svojo najljubšo ulico, ki je senca stolpnic ne doseže več. Srkaš sladki jagodni sok in občuduješ, kako se hiše zlivajo med seboj, se dopolnjujejo in vršijo prekrasnost široke ulice. Sonce se poigrava med velikanskimi okni in se ti nekajkrat zablešči naravnost v oči. Na desni je mestna hiša, tam nekje na koncu sodišče in za veliko belo vilo otroško igrišče, kamor si zahajal v otroštvu. Po ustih se ti vali sladkast okus in vse te navdušuje, vse je obsijano, popolno in žareče ... Je črni scenarij sploh mogoč?

Pesimistov pogled na ulico prihodnosti

Sediš na vlažni zemlji ob podrtem daljnovodu. Od nekod daleč je slišati otroške klice, ki ti odmevajo v ušesih in polnijo tišino, ki se širi vzdolž pšenične poljane. Včasih se je tu nahajala idilična vas, kot za devetimi gorami, vendar so vse izbrisali z obličja. Vsako sled, vse ljudi ... Ostali so samo otroci, ki vreščijo med opustošenim razdejanjem. Ti si eden izmed njih. Sam zase sediš na umirajoči zemlji ter obračaš hrbet pšenični poljani in zahajajočemu soncu. Premišljuješ, kaj vse se je zgodilo, kakšne grozote si prebrodil prvih sedem let svojega življenja in kako sam si ostal, ko so ti vse pobili, ti jih vzeli ...

Zreš na vas, včasih veliko, prelepo turistično zbirališče, danes kup mukotrpne grozote. Nekje na levi je stala prečudovita cerkev, oblečena v pisane barve in izstopajoča med drobnimi belimi hišami. Gradnja ni bila nič posebnega, so ti pravili, starinska in običajna ter značilna za blagodejno podeželje. Turisti so obiskovali košček arhitekturne preteklosti in se za nekaj dni seznanili z že zdavnaj opuščeno gradnjo in se o njej tako rekoč spet učili. V popoldnevu so se okrepčali v utesnjeni in prepolni, povsem staromodni restavraciji, kjer se je vsak obrok neznansko vlekel in kjer so stregli tako imenovani *natakarji*. Okrepčevalnica je imela svetlo modre okenske okvirje, nad katerimi so se tujci neznansko navduševali; vendar je restavracija že nekaj let izbrisana z obličja zemlje, tako kot tudi turisti, ki so danes samo utvara nečesa neresničnega.

V tistih prelepah daljnih dneh, ki jih nisi nikoli doživel, je vladalo prav posebno vzdušje. Poleg turistov, ki so za nekaj dni želeli zapustiti svoje vile v prepolnem mestu, so k nam zahajali po navdih tudi številni priznani arhitekti. Ob vseh moderno usmerjenih projektih so si zaželeli podoživeti nekaj starega, pristnega in izumirajočega. Z očmi so požirali vsak

detajl izrezljanih lesenih nadstreškov ali s svojim pogledom zasegli celotno vas z majhnega griča ter si tako ustvarili popolno sliko starega časa. Nobenih gradbenih pravil, vsaka hiša zase, vendar ne brez smisla, da se vas kot celota združi v zedinjeno obliko in ohranja čar individualne ustvarjalnosti. Hrepeneli so po tem starem, želeli so načrtovati vsako hišo zase, in mogoče, če bi uresničili svoje *staromodne* načrte, bi ta vas in vsa mesta v neki najboljši možnosti še stali. Svetu je primanjkovalo nekaj povsem osnovne drugačnosti v arhitekturi in načinu življenja, zato ni čudno, da v takšnem depresivnem stanju zblazniš in težko v vsej tisti vsakdanji enoličnosti odgovarjaš za svoja dejanja. Arhitekti so samo sanjarili, fantazirali in razmišljali o svoji sanjski, s priokusom preteklosti obarvani vili. Ničesar niso uresničili, sami pri sebi so sovražili sodobnost in skrivaj zahajali v tvojo idilično vas. *Tam nekje za devetimi gorami, edini biser, v spomin pozabljeni arhitekturi.*

Tako samevaš pred poljem pšeničnega klasja, ihtiš sam zase in nočeš poslušati otrok, ki vreščijo nekje v ozadju. Nisi preveč pameten in se sprašuješ, kaj je krivo za kup ruševin pred tvojimi očmi; so bile krive bombe, ki so deževale z neba ali preobremenitev zemlje, ki je v besu človeške pregrešnosti pokazala zobe. Pogrešaš starše in neznansko ti je žal prelepe arhitekture, ki je cvetela povsod po svetu; ponekod pusta, spet drugod igriva in pisana. Vsaj enkrat bi še rad uzrl svojo malo hišo ob robu vasi; vedno so nanjo sijali sončni žarki in bila je tako lepa. Streha je bila špičasta, vrata majhna, oken je bilo nešteto in hiša je bila povsem bela. Najlepša hiša, kar si jih uzrl. In vrt, ki je buhtel pod neštetiimi cvetovi, majhnimi drevesi in vedno pokošeno svetlo travo.

Zakaj se je zgodilo vse to? Arhitektura je izginila s sveta in z njo ljudje, ki niso mogli živeti brez nje. Vse je postalo pušto, brezoblično, med seboj enako in naveličano. Vse so nam vzeli; tudi ustvar-

jalnost. Prekleta naprednost, prekleta tehnologija; prisilili sta nas v uničenje, konec, ko sta nam ljubeče kazali korist. Nič ni lepo in prav, nikoli ni. Ostali smo samo otroci, ki nismo poznali odvisnosti, depresije in naveličanja. Samo neomadeževane duše.

Arhitektura je bila vodilo skozi vsa življenjska obdobja. Neprestano se je spreminjala, se dopolnjevala, nadgrajevala in se izoblikovala v večno se spreminjajočo pot skozi nešteta življenja. Ko je zamrla, ko se je ta neprekosljiva veličina umetnosti in izračunavanja ustavila, je bilo vsega konec. Konec dobe človeštva, ki je upadla, izginila z obličja še z zadnjimi ruševinami, ki so pričale o nečem obstoječem, pozabljenem in daljnem. Bilo je dovolj in vsi so se s tem strinjali. Ostali so zgolj otroci, objokani in prestrašeni, da začnejo znova. S pogledom na ruševine, ki so lahko v opomin in vodilo. Blagoslov za preživele duše in nov začetek.

V tej absurdni zgodbi si zatiskaš oči. Globoko vdihneš in odmisliš krike, ki nepretrgoma odzvanjajo v transu. Vseeno ti je za vse, temačnost te pograbi in odpelje po svoji vabeči svileni poti. Počutiš se slabo, grozno; mogoče bi lahko otipal svojo žalost, ki lebdi nekje poleg tebe v zraku. Vstaneš in se zvrneš nazaj v pšenično polje. Ne želiš si več dihati; smrt je zelo blizu in z njo žalost. Ampak nekoč boš umetnik, največji izmed vseh. Obudil boš arhitekturo in se dvignil iz klasja. Nekoč, da, ko bodo kriki zamrli. Do takrat pa boš samo ležal in čakal.

Čakal in čakal ...

Umrli si tam nekje v klasju in sanjaril. Sanjaril si o vasi, idilični, stari in prelepi. In nikoli več nisi odprl svojih majcenih oči.

Amadej Žigon, 14 let
Waldorfska šola, Ljubljana